

T.C.
Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı

Karar No : 493
Karar Tarihi : 24/07/2010

Başkanlık Makamınca Kurulumuza sunulan 22/07/2010 tarihli yazıda, aynen; "12 Eylül 2010 Pazar günü yapılacak Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulmasının 31 Mayıs 2010 olan başlangıç tarihinden bitimine kadar olan dönem için basın ve yayın kuruluşlarının uyacakları yayın ilkeleri Kurulumuzun 31/05/2010 tarihli ve 353 sayılı kararı ile tespit edilmiş ve anılan kararımızda, radyo ve televizyon kuruluşlarının uymakla yükümlü oldukları yayın ilkelerinin seçim hukukunun da esasını teşkil eden ve Anayasanın 79. maddesinde ifadesini bulan objektiflik, eşitlik, serbestlik ve dürüstlük kavramları olduğu vurgulanmıştır.

Nitekim, Kurulumuzun 31/05/2010 tarihli, 353 sayılı kararının sonuç kısmının 2. maddesinin (a) bendinde Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının "Anayasa değişikliği ile ilgili tek yönlü, taraflı yayın yapamayacakları ve fırsat eşitliğini sağlamak zorunda oldukları", hükmüne yer verilmiştir.

Anılan bu hükümlere rağmen, yazılı basında TRT kanalının referandum sürecinde siyasi partiler arasında fırsat eşitliğini sağlamayarak tek yönlü, taraf tutan yayınlar yaptığı haberleri yer almaktadır. Bu konuda Kurulca gerekli değerlendirme yapılarak karar alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Gereğini takdirlerinize arz ederim." denilmiş olmakla, konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Anayasanın 79 uncu maddesinin 2. fıkrasında; seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetilmesi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma seçim süresince ve seçimden sonra seçim konuları ile ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama... görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiş, ... diğer seçim kurullarının görev ve yetkilerinin de kanunla düzenleneceği,

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulması işlemlerinin genel yönetim ve denetiminin de milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre olacağı,

belirlenmiştir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde; "Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır.",

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 1. maddesinde; Anayasa gereğince yapılacak olan halkoylamalarında bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin tatbik edileceği,

aynı Kanunun 3. maddesinde ise; Yüksek Seçim Kurulunun, Anayasa değişikliğinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alıp hazırlıkları yapacağı, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkili olduğu,

öngörülmüştür.

Kamuyu etkileyip, yönlendirebilmeleri nedeniyle radyo ve televizyon yayınları, seçim ve halkoylaması dönemlerinde daha ayrıntılı ve özenle uygulanması gereken usul ve esaslara tabi tutulmuştur. 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Yayınlarının Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, seçim dönemindeki radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili düzenlemeler içermektedir.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun Seçim Dönemlerinde Yayınlar başlıklı değişik 32 nci maddesinin birinci fıkrasında "seçim dönemlerindeki yayınlara ilişkin usul ve esaslar kanunla Yüksek Seçim Kuruluna verilen yetkiler çerçevesinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından düzenlenir"; ikinci fıkrasında "üst kurul, radyo ve televizyon yayın kuruluşlarının seçim dönemlerindeki yayınlarını Yüksek Seçim Kurulunun kararları doğrultusunda izler, denetler ve değerlendirir" hükümlerine yer verilmiştir. Anılan Yasa hükmünün son fıkrası da "298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 149/A maddesinde düzenlenen hükümler, Yüksek Seçim Kurulu kararlarını müteakip Üst Kurulca yerine getirilir" hükmünü taşımaktadır.

298 sayılı Yasanın 61 nci maddesinde yer alan kamuoyu araştırmalarına ilişkin yasağı yeniden düzenleyen 3984 sayılı Yasanın 4928 sayılı Yasayla değişik 32 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ise "Seçimlerde oy verme gününden önceki yirmidört saat içinde her türlü haber, röportaj gibi programlar veya reklamlar yoluyla kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla siyasi bir partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek yayınlarda bulunulmasına izin verilemez. Bu yasaklara uymayanlar yayın ilkelerini ihlal etmiş sayılırlar" kuralı yer almıştır.

Bu kural seçim dönemlerindeki yayınlarla ilgili olmakla birlikte halkoylaması da bir seçim niteliğinde olduğundan, sözü edilen kuralların halkoylamasında da uygulanması gerekmektedir.

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 5 nci maddesi ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi, radyo ve televizyon kuruluşlarının uymakla yükümlü oldukları yayın ilkelerini ayrıntılı biçimde saptamıştır. Söz konusu yayın ilkeleri, seçim hukukunun temel ilkeleri olan eşitlik, serbestlik ve dürüstlük ilkeleridir.

Ayrıca Kurulumuzca, halkoylaması döneminin belirtilen bölümüyle ilgili olarak bu dönemin özellikleri göz önüne alınmak suretiyle aşağıda yazılı, yasal düzenlemelerde yer alan bazı kural ve ilkelerin radyo ve televizyon kuruluşlarına yeniden duyurulması gerekli görülmektedir.

Radyo ve televizyon kuruluşları, seçim takviminin başladığı 31 Mayıs 2010 tarihinden itibaren;

1- Anayasa değişikliği ile ilgili olarak tek yönlü, taraf tutan yayınlar yapamazlar. Bu kuruluşlar Anayasa değişikliğinin leh ve aleyhindeki görüşler arasında fırsat eşitliği sağlamak zorundadır.

2- Sözü edilen kuruluşlar, 298 sayılı Yasanın 52 nci ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 5/b maddeleri hükmü çerçevesinde siyasi parti propaganda konuşmaları dışında, propagandaya ilişkin yayın yapamazlar.

3- Radyo ve televizyon kuruluşları halkoylaması ile ilgili reklam yayınlamayamazlar.

4- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunca yapılan yayınların da, 2010/353 sayılı karar kapsamında mütalaa edilmesi Anayasal bir zorunluluktur.

Bu nedenle, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunca seçim dönemi içerisinde yapılacak yayınlarda Kurulumuzun 2010/353 sayılı kararıyla belirlenen ilkelere ve seçim hukukunun Anayasamızda ifadesini bulan objektiflik, eşitlik, serbestlik ve dürüstlük kavramları da gözetilerek daha dikkatli davranılması ve Kanunlara uygun yayın yapılması gerekmektedir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunca aksi davranışta bulunulması ve taraflı yayın yapılması halinde Anayasanın 79. maddesi ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun hükümleri uyarınca işlem yapılarak konu yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına iletilecektir.

S O N U Ç:

Açıklanan nedenlerle;

1- 31 Mayıs 2010 tarihinden itibaren başlayan dönemde TRT ve diğer özel radyo ve televizyon kuruluşlarının, 2954 sayılı Kanunun 5 inci ve 3984 sayılı Yasanın değişik 4 üncü maddesinde saptanan yayın ilkelerine titizlikle uymaları gerektiğine;

2- Halkoylaması döneminde;

a) Anayasa değişikliği ile ilgili tek yönlü, taraflı yayın yapamayacaklarına ve fırsat eşitliğini sağlamak zorunda olduklarına;

b) Halkoylaması ile ilgili reklam yayınlayamayacaklarına;

c) Özellikle TRT Kurumunun devlet yayın organı olma özelliği ve önemli sorumluluğu sebebiyle diğer radyo ve televizyonlara örnek olması, yayınlarında objektifliğe, eşitliğe, tarafsızlığa özen göstermesi, yanlı ve tek taraflı programlardan kaçınması gerektiğine,

3- Belirtilen ilke ve kurallara aykırı davranılması halinde TRT dahil ilgili kişi ve kuruluşlar hakkında yasal işlem yapılacağına,

4- Karar örneğinin Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilen siyasi partilerin genel başkanlıkları ile Türkiye Radyo ve Televizyon Genel Müdürlüğü ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığına gönderilmesine,

24/07/2010 tarihinde oybirlięi ile karar verildi.

Başkanvekili

Kırdar ÖZSOYLU

Üye

Mehmet KILIÇ

Üye

Bahadır DOĞUSOY

Üye

Hüseyin EKEN

Üye

M. Zeki ÇELEBİOĞLU

Üye

Muharrem COŞKUN

Üye

Turan KARAKAYA

Üye

Mehmet KÜRTÜL

Üye

Nilgün İPEK

Üye

Halim AŞANER